

AZ ERDŐ SZEREPE A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN

Gálné Kapás M.

NymE Erdővagyon-gazdálkodási és Vidékfejlesztési Intézet
mgal@sopron.hu

Összefoglalás/abstract

Az erdőnek fontos szerepe van a vidéki lakosság életfeltételeinek, foglalkoztatásának biztosításában. Sok tradicionális munka kötődik az erdőhöz, mint erdőtelepítés-, ápolás, véghasználat, erdei melléktermékek, pl. gyógynövény, erdei gyümölcs, gomba gyűjtése, feldolgozása, amely mind-mind speciális, generációról generációra átörökíthető tudást igényel, és egyben munkalehetőséget biztosíthatnak a vidéken élőknek. Kutatásaim során abból a hipotézisből indultam ki, hogy a tartósan munkanélküli emberek szívesen dolgoznak lakóhelyükhöz közel az erdőben, és jó az erdei munkához való viszonyulásuk. A kérdőíves felmérés igazolta ezt a feltevést. Az erdei közmunka az erdőgazdaságok és a társadalom számára is hasznos.

Bevezetés

A gazdasági, társadalmi és ökológia *fenntarthatósági* kérdések előtérbe kerülése miatt ismét fontos szerepet kap az erdő napjainkban. Az 1987-ben az ENSZ által publikált *Brundtland* jelentés (Közös jövőnk címmel) hívta fel a világ vezetőinek figyelmét a világ természeti, gazdasági, szociális fenntarthatatlanságára. A jelentésben nagy hangsúlyt kapott a természeti fenntarthatatlanság mellett a szociális fenntarthatatlanság.

A múlt századig, a városi életforma előtérbe kerülését megelőzően az ember természetes élettere a megművelhető föld és az erdő voltak. A mezőgazdaság és az erdő az embereknek a lakóhelyük közelében biztosította a megélhetését. A gépesítés és más társadalmi változások miatt a föld és az erdő művelése, használata már sokkal kevésbé kötődik a helyi lakossághoz. A jelenkori társadalmakban a városi életmód elterjedése miatt az erdő szociális funkciói előtérbe kerültek, sőt jelenleg sokszor megelőzik annak gazdasági vonatkozásait.

A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdővagyongazdálkodási és Vidékfejlesztési Intézetében az elmúlt 10 évben több felmérés is készült az emberek erdővel kapcsolatos megítéléséről, attitűdjével kapcsolatban. A többnyire városi környezetben végzett felmérések azt igazolták, hogy a megkérdezettek az erdő spirituális, esztétikai értékeit előtérbe helyezték az erdő egyéb, pl. nyersanyag előállító, munkahely teremtő, megtartó funkcióival szemben.

Az erdőnek kezdetektől fontos szerepe volt a létfenntartásban, a foglalkoztatásban. Sok tradicionális munka kötődik az erdőhöz, mint erdőtelepítés-, ápolás, véghasználat, erdei melléktermékek gyűjtése, feldolgozása, amely speciális tudást igényelnek, amely tudás generációról generációra örökíthető át. Az erdőnek ma is fontos szerepe van a vidéki lakosság életfeltételeinek, foglalkoztatásának biztosításában.

Az össznépeségen belül a mező- és erdőgazdálkodásban foglalkoztatottak száma 1950-ben még 22,7%, 1990-ben már csak 6,6%-a, (Halász, 1994) 2007-ben 3,2% volt, ebből erdőgazdaságban dolgozók aránya mindössze 0,4% (Munkaiügyi Adattár, 2008). Ezen adatsorok mutatják, hogy a mező-, és erdőgazdaság népgazdaságon belüli súlya fokozatosan csökkent. Az erdészeti ágazatban 2007-ben foglalkoztatottak átlag-

keresete 69,7%-a volt az országos átlagnak. 2004. óta van *erdészeti közfoglalkoztatási program* a következő területeken: csemeteápolás-, ültetés, csemetekerti és szemétyűjtési munkák, padok-, erdészeti és a turistautak karbantartása. 2004 óta összesen 19.584 fő közfoglalkoztatására került sor, melyre a magyar állam ezidáig 11.565-MFt-ot költött, így segítve a tartósan munkanélküli, akár más szakmákból jövő, vagy szakképesítés nélküli emberek foglalkoztatását.

Az erdei közmunka résztvevőknek az erdőhöz, a munkához való viszonya

A korábbi tapasztalatok alapján felvetődött az a feltételezés (hipotézis), hogy az erdő jótékony hatással van a tartósan munkanélkülivé vált emberek munka iránti attitűdjére. Ennek kiderítésére 2011-ben egy 24+7 kérdésből álló felmérést végeztem a munkanélküliséggel leginkább sújtott Észak-magyarországi-, Észak-alföldi régiókban (Ipoly Erdő, Egererdő, Északerdő, Nyírerdő Zrt-knél) az erdőben közfoglalkoztatottak körében. Mintegy 620 db kérdőív került kiküldésre, ebből beérkezett és értékelhető 587 db.

Arra a kérdésre: „Mit jelent Önnek a közmunkában való részvétel?” a válaszadók 93,6% választotta, hogy lehetőséget munkára, jövedelemre (*1. ábra*). Mindösszesen csak 3,1% jelölte be, hogy munkát kényszerből, illetve 2,2% választotta, hogy lehetőséget újra emberek közt lenni. A válaszadók többsége *dolgozni* szeretne, mindössze 18,7%-a választaná, hogy neki jobb lenne otthon maradni, nem dolgozni. A felmérésben résztvevők többsége, 66,1% ragaszkodik ahhoz, hogy lakhelyéhez közel dolgozhasson.

Az erdei közmunka-programban résztvevők nem mobilisak, hiszen nagyrészüket, közel 80%-uk saját tulajdonú házban, lakásban lakik, ami egyben azt is jelenti, hogy számukra nehéz a lakhelyváltogatás (*2. ábra*).

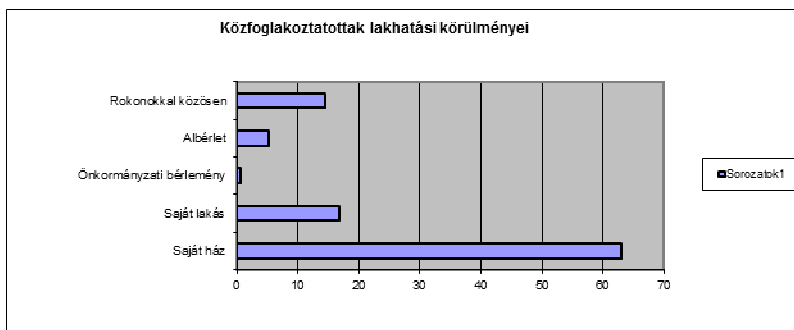
A megkérdezettek munkához, a földhöz való viszonyát jelzi, hogy 92%-uk szívesen művelne földet, ha ezzel csökkenthetne megélhetési költségeit. A közmunka programban résztvevő 58,8%-nak fontos, ill. nagyon fontos, hogy mezőgazdaságban, erdőben, dolgozhasson, és a válaszadók mindössze 25,2%-a választana városban végezhető munkát (*3. ábra*).

Milyen közvetlen, közvetett előnyei vannak az erdei közmunkának? Növeli a kezelt erdők minőségét, hasznos a társadalom részére, de legalább ennyire fontos a programban résztvevőknek. A közfoglalkoztatottak számára közvetlen előny, hogy a program ideje alatti anyagi biztonságot kapnak. Közvetett előny, hogy a napi szintű munkavégzés segíti a munka világába való visszatérés esélyeit, nő a következő munkahelyre való belépés sikeressége. A közmunka program kapcsán a résztvevők új munkatapasztalatokra, emberi kapcsolatokra, esetlegesen új szakképesítésre tesznek szert.

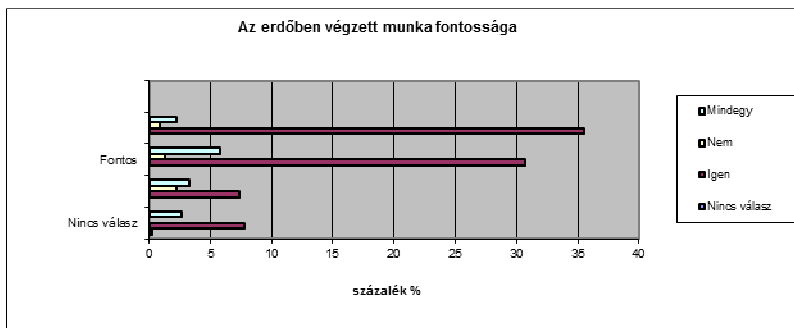
A „Hol dolgoznék szívesen?” kérdésre adott válaszok megerősítik, hogy a közmunkásoknak fontos, ill. nagyon fontos, hogy dolgozzanak, de kevesen választanák a lakhelyüktől távol lévő, vagy a városi munkalehetőséget (*4. ábra*). A megkérdezettek 73%-a nyitottnak mutatkoztak új szakmák tanulására. Megfontolásra érdemes átgondolni, milyen átképzési kiegészítésekkel lehet a jövőben kiegészíteni az erdei közmunka programokat.

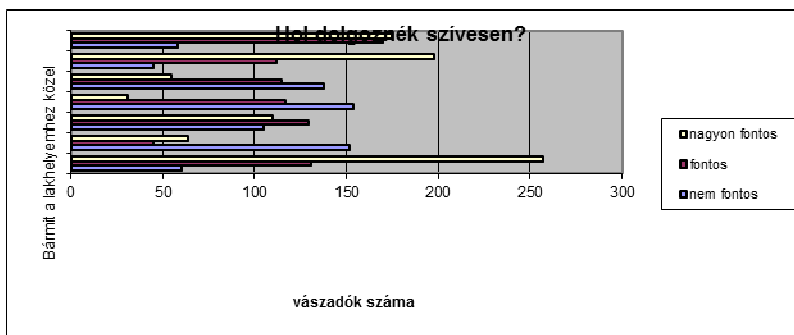
1. ábra. Mit jelent Önnek a közmunka?

2. ábra. A közfoglalkoztatottak lakhatási körülményei

3. ábra. Az erdei munka fontossága

4. ábra. Hol dolgoznék szívesen?

Összefoglalás

Az eddigi elemzésekből kitűnik, hogy az emberek szeretnek az erdőben dolgozni, segély helyett szívesebben dolgoznak, ha ezzel biztosíthatják megélhetésüket. Pl. a válaszadók 92,2% vállalna többletmunkát is, ha természetben juttatásként tűzifát, vagy bérelhető földet kaphatna, vagy képzést, tanulást is választana 73%, csak megélhetését biztosítsa. Jelen elemzés nem teljes körű, csak reprezentálja az észak-alföldi, észak-magyarországi régiók erdőben dolgozó közmunkásainak véleményét.

Az erdei közmunka program gazdasági eredménye a gazdálkodás szempontjából nem annyira jelentős, de a program segít az idényjellegű, és másképp gazdaságosan nem végezhető erdészeti feladatok elvégzését. Előnyös az erdőgazdaságok számára, mivel alacsony költségű munkaerőt biztosít. A kezelt erdők rekreációs értéke javul, nő az erdő és az erdész szakma társadalmi elismertsége, közvetlenül és közvetve is csökkenti a térségi munkanélküliséget.

Nemzetközi – kanadai-, mexikói – tapasztalatok azt mutatják, hogy az alacsony iskolai végzettségű, más etnikumhoz tartozók számára, pl. indiánok számára szinte egyetlen esély az erdőben végezhető munka, amely segíti a kisebbségek társadalmi beilleszkedését. Ezt a 20 éve Kanadában kísérlet képen indított „Modell Forest Program” eredményei is alátámasztják.

Irodalom

ENSZ Brundtland Report; Our common future pp. 343.

FAO Sustainability Report 2010 (2011): State of the world's forest - Food and Agriculture Organization.

Halász A. (1994): A magyar erdészeti 70 éve 1920-1990. FM, Budapest. 204 p.

KSH jelentések: 2008, 2010, 2011. (2011-05-12).

Munkaügyi Adattár 2008. (2011-05-12).

Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia (2007): 64 p. (2011-05-12) United Nations, Rome, pp.176.

Internetes forrás

http://konyvtar.ksh.hu/kiadvanyok/Foglalkoztatottsag_es_munkanelkuliseg/ofa1/main.html 2011-10-31.